



Nr. 9
1936

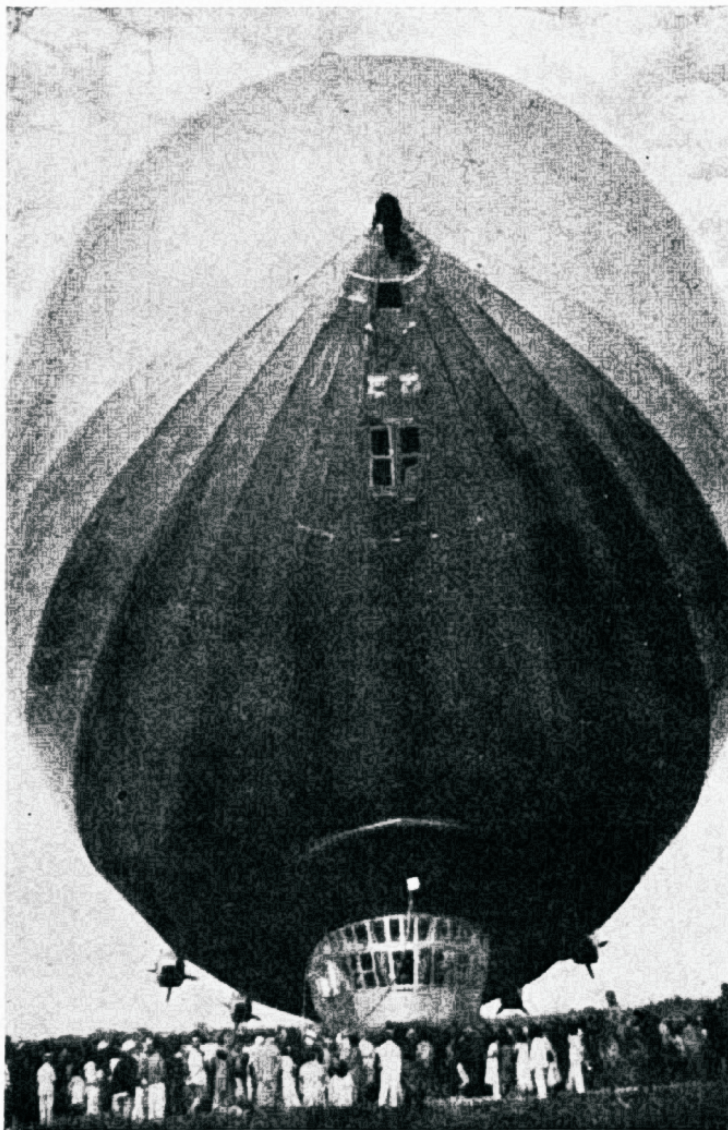
Meie Aeg

TÄNAPÄEV

Imeline sajand, milles praegu elame! Suure kiirusega on arenenud teadus ja tehnika. Uued leiutused ja avastused on toonud meid uude maailma, on murdnud pimeduse ja teadmatuse ning ajetanud meid imeliste tõsiasiade ette. Terve maailm on huvitatud ja waimustatud teadlastest, kes üllatawad üha uute asjadega.

Me ei ela enam igaüks omaette, waid nüüd oleme wiidud hiigelse suure kosmose keskele. Määratu juured teleskoobid toowad meile ligidale kauged maailmad. Iga wilkuw täht taewalaotuses jutustab meile midagi sealsetest eluwõimalustest. Me teame nüüd mitme tuhande walgu-aasta kaugusel

„Graf Zeppelin“



ükski neist ajub, me teame ka ligemate planeetide omawahelist juhet, kui pikk on nende ööpäew, nende aasta, millised õhufihid neid ümbritsewad ja palju teisi asju. Mis ime siis, kui nii mõnegi julge leiduri soow on olnud luua ühendust sealsete olumustega. Seda küll weel pole saavutatud, ning tuleb piirduda ainult nende kiirgawate tähefogude waatlemisega.

Selle eest aga on teadus awastanud wäikeste eluolomuste maailma. Teadlase teraw pilk näeb mikroskoobi läbi palju uut ja huvitawat. Znimsoo kurjemad waenlased — haiguspiisilased — on siin selgesti nähtawad; nende tundma õppimisega on arstiteadus teinud suure edusammu haiguste wastu wõitlemisel. Operatsioonid on võimaldanud paljude surmajuhumite kõrwaldamise. Ja jeda kõike oleme saavutanud tänu suurenenud teadusele. Tänapäewal on teaduse alal saavutatud nii juuri edusamme, et ükski inimene ei suuda ka kogu oma eluaeg õppides kõigesse põhjalikult sinweneda. Juba üksik teaduseharu nõuab juuri pingutusi, et olla jelles täielikult peremees.

Tehnika on tõusnud määratu kõrgusele. Tähtsam, mida kõitjal otsitakse, on energia. On tööle rafendatud auru-, gaasi- ja elektrijõud. Üks wiimastest jõuallikatest, mille inimene sai oma kätesse, on elekter. Käratult ja puhtalt teeb see oma töö. Waewalt tähelepandawad traadid ühendawad masinaid jõujaamaga. Väike käeliigutus paneb käima mitmetuhande hobuse-jõuga mootorid. Keegi ei näe jeda, keegi ei kuule jeda kui see hiigelseenergia traatidest läbi woolab. 15.000-woldiline pinge, mis ajub kõrgepinget raatides, surmaks ainu puutumise juures iga elu-olomuse. Ja ometi on inimene saanud selle oma käsutusse. Ta juhib jeda oma äranägemise järgi, ta muudab selle walgujeks, jõuks ning soojuseks. Nii elame tänapäew tõesti erilises ja huvitawas maailmas.

Ühendus on korraldatud kõigi maailmaosjadega. Seda võimaldawad tänapäewa moodjad liiklemiswahendid. Siledatel asfaltteedel pole 150 km tunnikiirus enam suureks raskuseks. Rasked wedurid arendawad raudteedel 100 km tunnikiiruse. Kuid see ei rahulda siiski weel. Teadlased on leidnud, et suureks takistuseks kiiruse saavutamisel on õhk. Nälgiti wihmapiiisa kukkumist maapinnale, mis oma lumera otsjaga juudab kiiresti läbistada õhufihid. Ja selle alusel tekkiski n. n. woolujoone idee. Püüiti wiimistledda jelles alusel ka jõidukite kon-

struktsiooni. Ja nüüd on woolujoone alusel ehitatud sõidukid arendanud suuri kiirusi. Sakjamaal ja Ameerikas on jaavutatud jääraстал veduritel juba ligi 200 km tunnikiirus. Sõbedaste nooltena lendavad need alumiinium-wagunid üle sirgete teerastliinide. Kuid kas ei jaabu peagi aeg, kus ka see kiirus on aeglane?

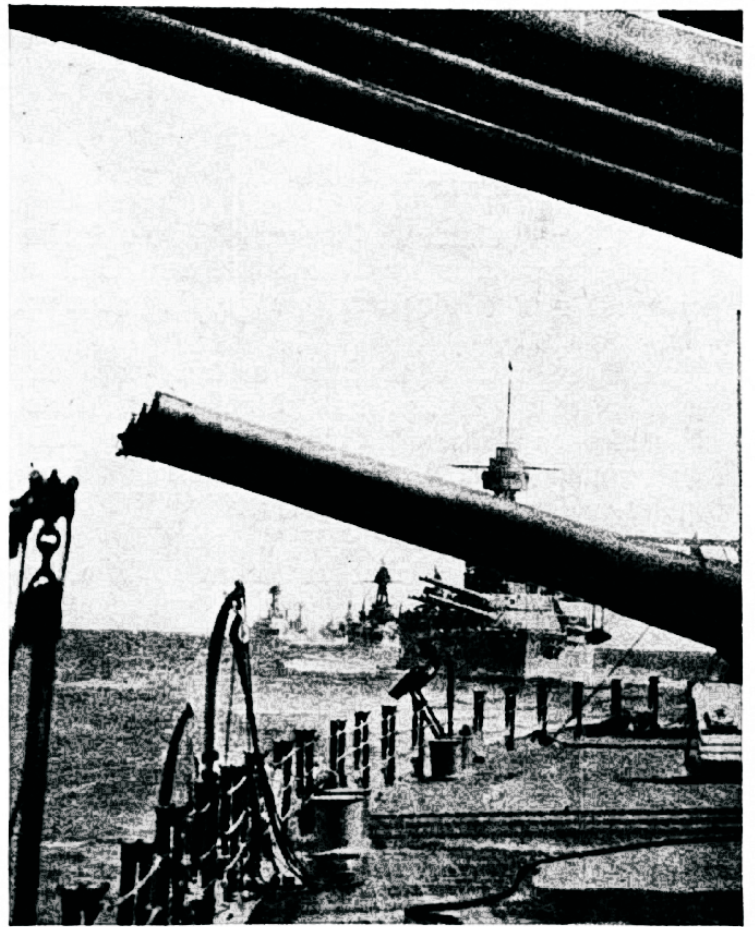
Mõned aastad tagasi lendas ameeriklane Post vähem kui üheksa päevaga ümber maakera. Mõnedkümmend aastat tagasi poleks keegi võinud uskuda, et inimene juudab tungida ka õhuvalda. Kui aga esimene inimene tõusis õhku, oli see tõesti juureks sensatsiooniks. Tänapäeval on mitmemootorilisi lennukaid, mis võivad peale võtta üle saja inimese ja arendada 300 km tunnikiiruse. Majesteetlikult liiklewad õhumeres hiigelsuured õhulaevad, millede pikkus on kuni 300 meetrit.

Kes oleks võinud aimata jääraстал juurt edu teadete edasiandmisel, nagu see on tänapäeval saanud tõeks. Aastal 1815. langes New Orleansi lahing väljadel veel 2000 meest pärast seda, kui ametlikult oli sõda juba kuulutatud lõppenuks. Teade sellest jaabus üle ookeani alles kahe nädala pärast purjelaevaga. Tänapäeval aga kuuluvad miljonid raadiokuulajad tõneleja häält samal silmapilgul, kui see tema juust kõlab.

Möödunud olümpia puhul oli kogu maailm kaasa kistud sündmustest, mis arenesid Berliinis. Miljonid kuulajad elasid kaasa võistlustele nagu oleksid nad ise seal olnud, sest reportaaschi eest hoolitsesid koha peal ringhäälingud. Waewalt mõni minut pärast võistlust olid tagajärjed üle maailma juurte tähtedega kirjutatud ajalehefontorite akendele, kust seda võisid lugeda ka need möödakäijad, kes ei omanud raadiot.

Mitutuhat aastat tagasi kirjutas prohwet Taaniel Meda-Pärsia kuningakojas järgnewad sõnad, wihjates käesolewale ajale: „... ja tundmine lähed suureks.“ Ja kas ei seis meie tänapäew selle täitunud tõsiasja ees. Zumal on hoolitsenud kindla käega oma sõnade täitumise eest.

Tänapäewa maailmal on siiski ka veel teine pale. See ei anna meile enam huwitawa, waid selle wastu hoopis masendawa pildi. Samuti kui ollakse targad awastama ja leiutama, ollakse targad ka kurja peale. Inimesed on muutunud hirmus ahnaks. Igaüks tahab võtta mis wähegi võimalik sellest moodst maailmast. Keegi ei hooli enam teise elust. Waletatakse, petetakse, warastatakse, röövatakse ja wallutatakse. Inimesed on muutunud mehkiks jaagi ahnitsemisel. Kellel ei ole, see tahab ka saada, ja kellel on, see tahab veel rohkem saada. Mõistlikku elukorraldust, töö- ja warajaotust ei tunnista kusalil. Kuna igaiks piinab teisele teha kahju ja kurja, siis ei ole kellegi wastu usaldust. Uskus ja ustawus on jäänud wõraks asjaks. Labawate sõnadega räägib prohwet praegusest olukorrast: „Ükski ei hiiia õiguse eest ja ükski ei seis kohtus tõsiduse eest. Seepärast on kohus laugele meist ära läinud ja tõsidus ei saa



Need räägivad ise enese eest... Ameerika sõjalaevad.

meid kätte; meie ootame walgust aga pimedus on.“

Ujawaim on wajutanud nagu mingi raske pitjati kogu inimkonnale. Terwe inimkond on rifutud ja kaotanud arusaamise õigusest. Riigimehed tahawad olla kasuks oma maale ja rahwale, kuid seal tulewad teised ja kisuwad puruks kehtiwad lepingud. Pole enam võimalik toetuda aususele ja antud sõnale. Keerukad paragrahwid lubawad ka süüdlasel pugeda warju.

Toorus ja sõda oleksid pidanud wõõrad olema praegusele tsiwilisaatsioonile. Ometi on jäärane suur kontrast tänapäewa maailmas. Ühel pool inimese elu muutmise mugawamaks, teisel pool kõigi kirgede wallapääsmine, mis muudab elu raskeks ja halvaks. Hispaania kodu sõda näitab, milline on 20. sajandi inimene. Nende tuhandete laibad, kelle elutee lõppes ilma kohtuta kusalil müüri ääres piisikuuli läbi, need paljude uhkete kirikute waresmed ja mehkikud wägivallateod jutustawad meile praeguse inimese sisemaailmast.

See huwitaw, imeline ja kuri maailm ootab mingit lahendust ja lõppeesmärgile jõudmist.

See zumal, kes sihikindlusega on juhtinud kõike ajalugu, lahendab oma Sõnas ka selle küsimuse. „Nga meie ootame uut taewast ja uut maad tema töötuse järele, kus õigus sees elab.“ „Sest meie teame, et kõik loom ühtlasi ägab ja on juures wawas tänini. Nga mitte üksipäinis see, waid ka meie ise... ootame laste õigust, see on: ihu ärapäastmist.“

W. Wiirjaln.

HISPAANIA

Maailma tulipunkt

18. juulist alates on Hispaania sündmused tõmmanud endale kogu maailma tähelepanu. Seal on arenenud ränk kodusõda, mille mõju näib ulatuvat kaugemalegi.

Hispaania on olnud juba aastaid rahutuste maa. See riik koosneb mitmest rahvusest. Kataloonlased on korduvalt püüdnud end lahku liiua Hispaaniast ja 1919. aastal olid siin tõstjed sündmused. Samal ajal tõstjed Marokkos riss-kabiilid mäsju. Kogu Marokko oleks Hispaaniale kaotji läinud, kui kindral Primo de Rivera 1923. a. poleks end kuulutanud diktaatoriks ja sundinud Marokkot alistuma.

Primo de Rivera rajas oma diktatuuri sõjaväe abile. Siiski tema määrused sõjaväele ei meeldinud ning, kaotanud viimase poolehoin, kuningas oli sunnitud tema tagandama diktaatori kohalt 1930. a.

Järgmised parlamendivalimised 1931. aastal andsid enamuse wabariiklastele. Sellele järgnes kõhe revolutsioon. Kuningas Alfonso XIII oli sunnitud troonist loobuma. Hispaania muutus wabariigiks.

Vandalism Hispaanias. Puna-
ne miilits tulistas hiljuti Mad-
ridis kuulsat Kristuse kaju, hävi-
tades selle peaaegu täielikult.

Monarhi kukutamisest saadik on kestnud rahu-
tused, on olnud weriseid kodusõdasid ja walitjaste
muutusi.

Viimased parlamendivalimised andsid enamuse
sotsialistidele. Njuti sotsialistlike uuendusi täies
ulatuses läbi wiima. Suud kirikute lõhkumine ja
põletamine löi rahwa enamuse juures sotsialistidele
waemulise õhkkonna, mis julgustas monarhiste ja
fashchiste asuma nõndanimetatud kodumaa pääst-
mise tööle. Muidugi ei maganud ka kommunistid
mitte. Need moodustasid oma jõugud. Wägivalda
lained on löönud lõkkele ja on paisunud awalikuts
mäsjuks, kus wõideldakse mitmel rindel.

Hispaania pahempoolne walitus oma wäge-
dega peab werist wõitlust wastaswägedega, ihtlasi
aga jatkab ka häwitustööd rinde seljataga. Kes ei
ole walitjuse meelsed, need hukatakse armutult.
Critic kannatada saab katoliku kirik, kes seni olnud
walitsewal kohal. Kaitsetuid inimesi isegi põleta-
takse koos kirikutega. Häwitatakse kultuurilise
wäärtusega warandusi ja kunstisaawutusi. Nii õe-
la iseloomu on wõtnud kodusõda.

Hispaania kodusõja mõju ulatub ka üle
Hispaania piiride. Siin pole tegemist üksnes His-
paania sisepoliitiliste, waid ka wälispoliitiliste as-
jadega. Hispaania segadused puudutawad kogu
Euroopa huwisid.

Marxistliku ja fashchistliku maailmawaate järgi
korraldatud riigid on seni olnud isefestis enam-
wähem rahulikud. Suud nüüd need kaks maailma-
waadet weristes wõistlustes Hispaanias on rööwi-
nud nende waadete pooldajail rahu. Nende kabe
wastasjunnalise maailmawaate, nende kabe jõu
kõkkupõrge on Hispaania kodusõja läbi wõtnud en-
dale ahwardama kaju.

Marxistlikult hingestatud Prantsusmaa näeks



heameelega ka samasugust Hispaaniat. Seepärast sümpatiseerib ta Hispaania pahempoolse walitusega. Prantsuse ajakirjades avaldatakse üleskutseid appi minekuks Hispaania walitusele tema wõitluses rahwa waenlaste vastu. Sedasama teeb ka kommunistlik Wenemaa. Fashistlik Itaalia ja Saksamaa seewastu sümpatiseerib Hispaania mässulistega. Need jalaja toetawad mässulisi lennukitega ja sõjamoona.

Oleks aga ebaõige mõelda, et nende sümpaatiate peapõhjus on ainult Hispaania sisepoliitika korraldamise ideoloogia. On terve rida riiksid, kes leiawad nende sündmustega oma huwid seotud olemat.

Prantsusmaa kardab fashismi rajamist Hispaanias. Sest fashistlik Hispaania ühineks Itaaliaga ja Saksamaaga ning sellega oleks Prantsusmaa piiratud lõuna ja ida poolt. Saksamaa püüab fashismi tugewnemisega Hispaanias kõita osa Prantsuse sõjaväge Hispaania piirile. Nii Itaalia kui ka Saksamaa pääseksid Hispaania saarte kaudu Wahemeres ja Hispaaniale kuulumate asunduste kaudu Afriika rannal Gibraltari juure.

Inglismaa aimab, et Hispaania sündmused ähwardawad tema huwid. Tähelepanu wäärib see asjaolu, et wiimasel ajal on suuremad poliitilised segadused ühenduses Briti suurte weeteedega Indiasse ja Austraaliasse, millised maad on Briti maailmariigi selgrooks. Wallutanud Abessiinia, Itaalia kindlustas oma wõimu Babelmandeba merekihtuses — Punase mere ja India ookeani ühenduskohal. Araabia ja Palestiina segadused ähwardawad Suez'i kanali idakallast. Ja praegu kasutades Hispaania segadusi Itaalia ja Saksamaa püüawad end kinnitada Gibraltaris. Siis ei oleks Inglismaa enam nende kolme tähtsa weeteede peapunktide walitseja. Seepärast paneb Inglismaa hoolikalt tähele sündnusi Gibraltari ümber, pidades selle läheduses mõrdlemisi juure laewastiku.

Kõik see näitab kui pinev on rahwuswaheline olukord. Rahwad on saanud wihaseks...

Hispaania minevik

Sõlgides teateid praegustest sündmustest meenub, mis on olnud minevikus Hispaanias. Seal on nimelt olnud inkwiisitsiooni kalle. See maa on annud hulga suurinkwiisitore. Inkwiisitsioon on seal kestnud hulga sajandeid. Alles möödunud sajandi keskelt tehti neile lõpp.

Inkwiisitsioon oli eriline katoliku kiriku kohus usutaganejate tõrjumiseks. Toulouse'is (Prantsusmaal) 1229. aastal wõeti vastu otsus astuda eriti karmult wälja usutaganejate vastu. See otsus oligi õieti algus inkwiisitsioonikohuse. Selle otsuse

teostamiseks ning lewitamiseks aitas rohkesti kaasa hispaania dominikaani ordu, mis oli asutatud esialgu selleks, et jutluste kaudu wõidelda usupuhuse eest. 1235. aastal tehti paawst Gregor IX poolt neile ülesandeks Toulouse'is tehtud otsust teostama hakata. Sellest ajast peale kujunes dominikaani ordust tegelik inkwiisitsiooni ordu.

1478. aastal andis paawst Sixtus IV Hispaania kuningale Ferdinandile woli inkwiisitorid nimetada. Paawsti loa alusel nimetati 17. septembril 1480. dominikaanlased Michael de Morillo ja Johannes de St. Martino inkwiisitoriteks, esialgu ainult Sevilla linna jaoks. Juba 27. märtsil 1481. a. langetasid need „apostlikud inkwiisitorid“ esimese otsuse wiie ketseri üle. Warsti laiendati nende inkwiisitorite tegewuspiirkond ja pealegi nimetati teisi inkwiisitore juure.

Aastal 1483. ilendas sama paawst dominiiklase Thomas de Torquemada suurinkwiisitoriks Hispaania jaoks. See wõttis kogu inkwiisitsioonitegewuse oma juhtida ja oli piha wõlli esindaja. Selle mehe tegewus on jätnud halwa mälestuse Hispaaniale. Teda tuntakse kõige julmimana inkwiisitsiooni ajalooks. Tema arendas inkwiisitsiooni määrused ja abinõud. Tema korraldusel põletati umbes 9000 inimest ja karistati mitmesugusel muul wiisil umbes 90.000 inimest.

Suurewiisiline inkwiisitsiooni tegewus kestis umbes neli sajandit. 15. sajandil oli inkwiisitsioon wäga äge. Ja weel ägedamaks kujunes ta 16. sajandil wõideldes protestantismi vastu. Philipp II oli agaraim katolitismi kaitsja. Ta sihiks oli protestantismi häwitamine.

Inkwiisitsioon on julmimaid awaldusi, mis maailmas on olnud. Selle vastu ei olnud kellelgi kaitsjat. Kes sattus kuidagi musta nimetirja, see oli surmalaps. Sõimene ei saanud enam enese eest kosta. Kui ta nimetas end siirdlaseks, siis saadeti ta kobe surma. Kui aga siirdi ei tunnistanud, siis piinati surmani. Piinamiseks olid mitmesugused wiisid, liikmete wenitamine, luuwa weega põletamine ja tulega põletamine. Surmotsused wiidi täide erilistel pidulikkudel sündmustel, mida nimetati „autodafeeks“ s. o. usuteoks. See oli nimelt hirmutus ja hoiatus rahwale, et mitte kirikust taganeda. Selleks sündmusteks kogunesid riigimõinud ja kirikumõinud, mungad ja rahwas. Loodi wälja ketserid teotawas riuetuses. Peati kirilik teenistus. Ilmalik wõim langetas ainult wormitõiteks oma surmaotsuse. Ja siis asetati surmale määratud kui ka surmuspinnatud ketserid tuleriiale. Seega oli karistuse wormiliseks täidewiisiks ilmalik wõim. Wiimane aga ei saanudki muud kui otsus kinnitada, sest wastasel korral oleks ta langenud kahhuse ja wande alla.

ÕIGE ELUKORRALDUS

Parajus ehk optimum

Looduses on valitsemas seaduse- ehk korrapärasus. Korrapäraselt liiguvad maakera ja teised planeedid päikese ümber, korrapäraselt tiirleb kuu maakera ümber. Meid liikumisi võiakse minuti pealt ette arnutada. Wisatakse kivi ülles või lastakse kuul õhku, siis langeb ta tagasi maha kindla korrapärasusega. Nii võiks ehitada tuhandeid nähtusi, mis tulevad igakord esile kindla korrapärasusega ehk kindlate seaduste alusel.

Nagu elutus looduses, nii on elusaski looduses valitsemas kindel seadusepärasus. On värsked ruffiterad külmatud mulda, siis idanewad nad warsti. Ruumutatakse aga seemneid enne mahakülwamist, siis ei idane nad enam. Raiutakse mets maha, siis häwivad ülased, sõnajalad, jänesekapsjad j. t., mis kaswasiid metsa all. Ning samuti võiks ehitada tuhandeid nähtusi, mis esile tulewad elusate riigis kindla seadusepärasusega.

Sgapäewases elus määrab tõsist tähelepanu *o p t i m u m i*- ehk *parajuse seadus*. Elutegevuseks on olemas teatavad joodjad piirid. Ei kaswa taimed pakase käes ega ka kõrges temperatuuris. Sahedas on kash aeglane, ülearu soojas närstiwad taimed. Parim kaswamine toimub teatavas wahpealses soojuses — optimumis. Walguse puudusel ei saa kaswada warjuarmastajad taimed, ent otse päikesepaistelgi ei saa nad areneda. Teatav walgustus — optimaalne — on neile joodsaim.

Inimesegi suhtes on maffew optimumiseadus. Piilmetus wigastab inimest, ent liig suur soojus wigastab samuti. Wäga madal õhurõhk tekitab haigusi ja isegi surma, ning wigastab ka liig kõrge õhurõhk. Ei liig niiske ega liig kuim õhk ole kohane terveks eluks. Rehaliise tegevuse puudusel kannatab terwis, aga ka liig juurel tööl tekiwad terwiiseriffed. Puudulik toitumine on kahulik, ent liigne toitumine on samuti kahulik terwiisele.

Üldse, eluks kohaseimad ehk parimad on teatwad wahpealsed määrad. Wärmused on aga organimsi elule kahjulikud ja wiivad wäga kergesti isegi surmale. See on wääramatu looduse seadus. Organism püsib terve ja täielikult tegevuswõimeline mõõdukuses, s. o. igas suhtes joodsais tingimustes. Kõige kohasemaid ja joodsamaid tingimusi nimetataksegi *o p t i m a a l s e i k s* tingimusteks. Kui luuakse optimaalsed wälised tingimused, jüiakse, juuakse ja töötatakse mõõdukalt ehk, paremini üteldes, optimaalselt, siis püsib keha terve ja töowõimeline, meel lahke ja rõõmus.

Satatakse aga mõnu meelega otsuma ja minnaise seejuures üle joodsate piiride, üle optimumi, siis järgnewad terwiiseriffed, tõwed ja hingepiinad, ning

leidmata jääb otstitud tõeline mõnu. Kui ei sööda mitte näljatunde kustutamiseks, waid püüatakse mõnu maitsta rohke toidu tarwitamisest, siis järgnewad seedimiskorraldused, tõwed ja warasem surm. Toredus ja küllus ei loo tumestamatut mõnu, sest wääratamatute looduse seaduste järele leitakse suurim mõnu üksnes *o p t i m u m i* piirides. See on maffew iga elutingimuse suhtes.

Mis elus tarwilik ei ole, selle tarwitamise suhtes pole üldse olemas optimumi, joodsaimat määra. Tubak, alkohool ja teised uimastawad ained ning kanged wiirtsid pole eluks tarwilikud. Pole tõestatud, et nad wahesjelgi määral oleksid kasulikud. Nende tarwitamisel pole optimumi. „Mõõdukusel“ nende tarwitamisel on wäga ebamäärased piirid. Parim on neid üldse mitte tarwitada, — see on optimum nende suhtes.

Kõrgemalt poolt inimese istutatud tunded ja kihud iitlewad, et keha ei tule põlata ja suretada, ent teda ei pea ka hellitama ja meelelisi mõnujüid sihilikult otsuma, jättes tähele panemata organismi tõelise tarwidust. Kui inimene ei arwesta looduse enese juhatusi, siis on tagajärjeks kannatused. Clades looduse seaduste kohaselt inimene elab kaua, on terve ja maitseb mõnu olemasolust. Inimene kui looduse osa alistub paratamatult looduse seadustele.

Elukindlustus

Kellel on enam-wähem rahuldaw teenistus ja kes on hoolikam, see kogub, tahes kindlustada oma elu, „mustade päewade jaoks“. See on praegusel ajal otse waja liik. Ent igaiüks teab, et see on puudulik abinõu. Wäga paljudel pole üldse võimalik koguda, sest palik on liig wäike. Paljud ei suuda koguda, sest perekond on suur. Ja õnnetus võib juhtuda enne kui küllalt kogutud. Mõnel aga kaswab kogumisel isu ja ta läheb üle piiri ning muutub ühiskonnale kahjutekijaks. Mõni saab jõuaks ja hakkab siis pillama ning oma elu põletama, kusjuures peawad kannatama kaasinimesedki. Üldse, isiklikul algatusel on elukindlustus juhustlik, korratu ega anna kindlaid tagajärgi. Siiklikul algatusel otfitakse teenistust ja püüatakse elu kindlustada isegi otse kahjuliku tööga.

Korraldus ei ole arenemisele järele jõudnud. Otstarbekohane korraldus ei arene praegu tarwiliku kiirusega sellepärast, et inimesed on piirita egoistid. Piirita egoism sunnib igaiüht oma hüwangu eest hoolitsema, hoolimata sellest, kas see on kaastodanikele kasulik või kahjulik. Piirita egoismi mõjul kogutakse hüglawarandusi ja kulutatakse wäga

palju oma meeleliste ihade rahuldamiseks. Ning seepärast ei piirita egoiste on väga palju, võib olla koguni enamik praegusaja inimesist.

Nii sammub praegune ühiskond nõiaringsis. Kodanikkude ülalpidamine ei ole kindlustatud ning igati püüab omal algatusel end kindlustada. Isikliku saagihimu alusel „elukindlustus“ tekitab aga uusi viletsusi, jubib hull tööd kasutule ja isegi kahjulikule tegevusele. Varanduste kogumise tung kasvab ja muutub päris kahjulikuks kogujale ja ühiskonnale, muutub mõttetuseks. Üldse isikliku saagihimu alusel „elukindlustamine“ suurendab olemasolu kindlustust, kindlustus suurendab aga omakorda saagihimu. Nõiaring on täielik! Ei hakata aru saama, et elukindlustus tuleks rajada ühiskondlikule alusele, siis tuleb nõiaringsis kaua tammuda, kuni see viib hukkumisele või kuni õpetakse seisukorda hindama ja lahendama.

Ühiskond loob ja on loonud indiviidile eht ühiskondlikele eesmärkidele elutingimused kui on näiteks metsikimehes, ja seepärast on iga indiviid kohustatud teotema kooskõlas ühiskondliku elu nõuetega. Rahjaks väga vähe on veel arusaamist ühiskondliku elu tähtsusest ja üksmeele tarvilikkusest. On wana tõde, et üksmeel teeb tugevaks. Wiha ja waen aga nõrgendab ja lõhub.

Walik on waba. Tahetakse endisel wiisil lahus töötada, igati omaette oma elu eest hoolt kanda, siis jatkub nõiaringsis tammumine. Siis jatkuvad hõõrumised, wastutöötamised, kahjulik töö, üldse siis ei lõpe viletsused ja häwitustöö, naagu see praegu esineb igal sammul. Kui aga lõik jätub juhitakse ühiselt kasuliku tegevusele, siis pääsetakse nõiaringsist välja ja võidakse wabalt ja otseteed paremale tulevikule vastu sammuda.

Muidugi on õigus, et igati peab iseene eest

hoolt kandma, ise end elatama, oma tööga. Ent enese eest hoolitsemisel on piirid. Mis aitab tööta tööliste enese eest hoolitsemise, kui tööd ei leidu?! Siin on ühiskondlik korraldus tingimata tarvilik.

*

Smelikul kombel on praegusaja inimesed enamikus nii väga meendumud selles, nagu oleks meeleliste mõnude rohkus õnne allikaks. Otsitakse üha uusi mõnuallikaid. Ning lihtne, soodus elu näib olevat otse igaw. Üteldakse, praegusaja elu on kiirustaw, rahutu ja seepärast nõuab uuustust ning uimastust. Aga rohete mõnude otsimine just sunnib kiirustama ja viib rahutulele. Et pea ju mõnude valmistamiseks tehtama palju üleaarust tööd! Kas siis selleks ongi tarwis kiirustada ja rahutult elada, et nuretsjeda alkoholi, tubakat ja toredusasju!

Lihtne ja korralik elu ei nõua äärist kiirustust, nagu praegune kunstlikult kujunenud elu. Lihtsa ja korraliku elu juures võib igati täiesti õnnelik olla. Et ole teada, et talumees või tööline võib oma rahuldava teenistuse ja lihtsa ning korraliku eluga täiesti õnnelik olla, palju õnnelikum kui miljoniliste waranduste omanik. Talumees või tööline teab, et ta tegevus on tarvilik ja kasulik ning see pakub talle rahulduse. On aga miljoniliste waranduste omaniku tegevus kasutu või isegi otse kahjulik, siis ei leia tema hing tõst rahuldust, olugi et tal on lõbustamiseks küll ja küll võimalusi. Meedusena lasub ühiskonnale kahjuliku mõnudeotsija tegevus tema enese hingel. Tal puudub sügaw rahuldus, ta ei saa oma hinge põhase end austada ja heaks pidada. Üksnes lihtne eluviis, optimumi piirides, ja ühiskonnale kasulik tegevus suudab hinge rahuldada ja õnne tuua.

Foto: J. Naha



Põllul on käimas kibe töö

KRISTLUSE ÜLESANNE

Paljud, kes end nimetavad kristlasteks, ei tea mis on kristlus ehk ristiusk. Palju oodatakse temalt, mida ei peaks mitte oodatama. Palju arvatakse ekslikult ka tema süüks. Ühelt poolt loetakse kristluse teeneks tsivilisatsiooni ja kultuuri. Teiselt poolt neetakse kristlust, nagu oleks ta tsivilisatsiooni vastane. Särgnemaal vaatleme kristluse tõelist olemust.

Kristluse tuum peaks olema Kristuse õpetus. Mis eesmärk oli siis Kristusel? Mida ta õpetas? Mis ülesanne on kristlusel?

Kui Kristus oleks tahtnud maailma tsiviliseerida, kui kerge oleks olnud temal siis oma kava teostada, kui ta oleks tulnud maailma Rooma valitsejana, et maailmavalitsejana tuua kristliku tsivilisatsiooni waimset edu kõhaste riigikorraldustega, humaansete seadustega, kunsti ja teaduse arendamisega, tööstuse ja kaubanduse edendamisega jne. Ta oleks wõinud osutada aurijõule, elektrijõule ja teistele loodusejõududele, mida me ei tunne veel praegugi. Ta oleks wõinud lahendada kõik sotsiaalsed küsimused ja teha lõpu ainelistele puudustele ja kehalistele hädadele. Tema käes oleks olnud woli seda kõike teha, sest tema on juhtinud ju maailma ajalugu. — Aga midagi sellest ei ole Kristus teinud. Ta jätab tähele panemata, põlgab, kui nii wõib ütelda, kunsti ja teaduse, poliitika ja seaduseandluse; ta loobub wahelt segamast isegi selgetes õiguseasjades, üteldes: „Inimene, kes on mind pannud kohtumõistjaks!“ Ja seisest wägewa maailmariigi esindaja ees, ta liikub wõimaluse tagasi, selle asemel et esitada määratud tulu tsiviliseerimast kristlusest, ja lausub: „Minu riik ei ole sellest maailmast.“

„Mis kasu on inimesele sellest, kui ta kõik maailma kasuks saab, aga oma hingele kahju teeb.“ Kui inimene pöörab, siis on ta ka küllalt tsiviliseeritud; ei pööra ta, siis ei aita temale haridus ega tsivilisatsioon. See on Kristuse seisukoht. Mitte tsivilisatsiooni, waid taewast tahtis ta tuua inimsoole, kuid see ei wõtnud andi wastu.

Tõelistest kristlastest koosnema inimsoo juures igatahes oleks olnud teaduse ja kunsti, tööstuse, kaubanduse ja liikluse areng hoopis teine kui see on kujunenud nüüd. Rahul olles lihtsa eluga, seades peaaegu igawese ja kõrwalasjaks maise, ei oleks pandud iseäralist rõhku elekterwalgustusele, telegraafile, telefonile, raudteele jne.

Kristlus lubab teha tegemist tööstuse ja kaubandusega, kunsti ja teadusega; aga ta keelab elada ainult maisele. Ka kristlane ütleb: Minu riik ei ole mitte sellest maailmast.

Meed, kes salgawad Kristuse jumalikkust ja piinawad Kristust ülendada tsivilisatsiooni seisukohalt, esitawad lõppude lõpuks waeusetunnistuse kristluse kohta. Ei ole ju veel seni olnud kristlikku tsivilisatsiooni. Ega see ei ole veel kristlik, kui ka jutatakse mõningaid kristlikke motiive.

Mis puutub kõlbelisse tasapinda nõndanimetatud kristlaste juures, siis oli näiteks Konstantin Suure õukonnas seisukord palju halwem kui mõni aeg warem paganikkude walitsejate õukondades. Veel halwemaks muutus seisukord nõndanimetatud waimuliku Rooma all. Kogu pime kaskaeg inkwiitsiooniga, nõiaprotsessidega ja kolmekümne-aastase sõjaga — kolm kolemaid ilmuwust ajaloos — oli tsivilisatsioonilt suur tagasimine. Goethe, Strauss j. t. ei kahjatse asjata kristluse olemasolu; muidugi nad pidasid ekslikult kristluseks seda, mida ei tohiks kristluseks pidada.

On arusaadaw, et kristlus ei saa rahwast õnnestada, kui rahwas ei wõta teda wastu. Ulf teeb õnnelikuks siin ja õndsaks ülal, aga ainult seda, kes usub, aga mitte kuidagi kuuluwuse järgi. Teeraw pilge on see, kui kristlikkudeks nimetatatawate Euroopa rahwaste kultuuri ja tsivilisatsiooni ühes tema wastoludega ja segadustega, jumalawastase teadusega ja ebakõlbelise kunstiga pidada Kristuse tõelise õpetuse tulemuseks ja seda austada sellisena. Sellest nimekristlusest, sest tõelist kristlust ta ei tunnegi, kirjutab Dawet Strauss: „Kristlus pikendab oma elupäewi praeguste kultuur- ja tööstusrahwaste juures veel ainult korrektuuride kaudu, mida annab ilmalik mõistuseharidus.“

Kristus saatis oma jüngrid maailma, kui lambad huntide seka; saatis nad kui walguse, mis maailma walgustab, kui soola, mis hoiab rikkiminekku eest; ja selleks nad on olnud juba üheksateist sajandit. Et nad on sealjuures awaldanud head ja õilistawat mõju, seda ei taha keegi salata. Aga, et nende ülesanne ei ole seisnud ainult selles, et maailma tsiviliseerida, on samuti tõsi. Ja niipea kui nad on hakanud selle poole püüdma, on nad pidanud läbi elama, et jumalik allik on jäänud neile kuivaks.

Kristus oleks meeleldi lahkimise puhul trööstinud oma jüngrid, et nad wõidawad maailma ja loomad kristliku ajajärgu. Kuid wastupidi, Kristus tootab edaspidiseks kuni lõpuni wihkamist, tagakuusamist ja wiletsust, ja küsib neilt: „Kui Inimesepoeg jälle tuleb, kas ta usku leiab maa pealt?“ Ja teisel ta ennustab: „Sest nõnda kui nad olid päewil enne weeputust — nad sõid ja jõid, wõtsid naifi ja läksid mehele selle päewani kui Noa laewa läks,

ja nad ei pannud tähele kuni weeputus tuli ja wõttis nad kõik ära — nõnda peab ka olema Inimesepeoja tulemine." Wõrdlusega endise maailma hukkimisest ta eitab nii mõnegi poolt unistatava edu. Sa milleks siis maailma ajaloo lõpuks on ennustatud häwitaw kohus inimsoo ja looduse üle, kui inimkond peaks muutuma tsiviliseerituks ja kristlikuks. Maailm ei ole ega saa kristlikult tsiviliseerituks.

Mõni aga ütleb: See on nuffer wäljawaade. Kas siis inimkond peab tammuma ühe koha peal, ilma et saaks edasi? — Siin tuleb wastata: Ja, kes on selles süüdi? Jumal muidugi mitte. Kas ta käseb inimsoo, et ta häwitaks end weristes sõdades, ja annaks selleks wälja miljoneid, et õpetada kuidas kõige osavamalt tappa. Kas ta siis tahab, et inimesed löbu- ja saamahimus, rumalad kõrkuses ja naeruwäärises halpuses, alatutes waledes ja langenud seltskonnas oma tunded niiriks teewad kõige suure, õige ja ilusa suhtes? Kas ta ei manitse meid oma õnnes, et me peaksime ebaloomulikust, halvast, häwitawast eluviisist loobuma, ja oma olu ja terwist hoidma, oma ligimesi kaitsema ja toetama? See kõigi inimeste Jumal ja Isa käseb, manitseb ja palub, et me mõtleksime sellele, mis tuleb meile rahuks, et teeksime õigust ja jätaksime kurja, armastaksime üksteist ja kannaksime teiste koormat, annaksime teistele andeks ja õnnistaksime neid, ja siis kootab ta meid ka õnnistada ning kõik häda ja õnnetuse ära hoida.

Uga kes usub temasse? Olakse iseeneses targad. Tõllimüüridega ja kaubalepingutega, riigitarwusega ja põllumajandusega tahetakse kindlustada igapäewast leiba; paremate põhijeadustega tahetakse rahwas teha õnnelikuks; ajaleheartiklitega tahetakse lahendada sotsiaalküsimused; teadusliku kriitikaga tahetakse ümber töötada Jumala sõna. Ei ole ime, et jäärase meelsuse puhul ei saa inimkonnal olla edu.

Ragu maakeral suureneb walguis, soojus ja elujõud ainult päikesele lähenedes, nii ei ole ka inimkonnale edu milleski muus kui Jumalale lähenedes. Teist edu wormelit ei ole üldse maailma defogus.

Kristus iseenesest ei tahtnud kristlikku tsivilisatsiooni tagasi hoida, aga ta teadis, et maailm ei lasse end tsiviliseerida. Seepärast ta ei teinud seda ka otsejeks ülesandeks. Armuõpetuse kuulutamise on kristluse ülesanne, ja sellest on küllalt.

Inimkond on sattunud ühest langusest teise. Kõik saawutused maailmas on olnud häwitawa iseloomuga, kuna inimesed on halwad. Kõik tehnilised võimalused on waid inimkonnale kahjuks. Seepärast ei ole inimestele antud juurt tarkust kuni nüüd kõige wiimase ajani. Jumala ilmutus ei näe ette, et maailma saab parandada. Ei aita edu tööstuses ega kaubanduses, kunstis ega teaduses.

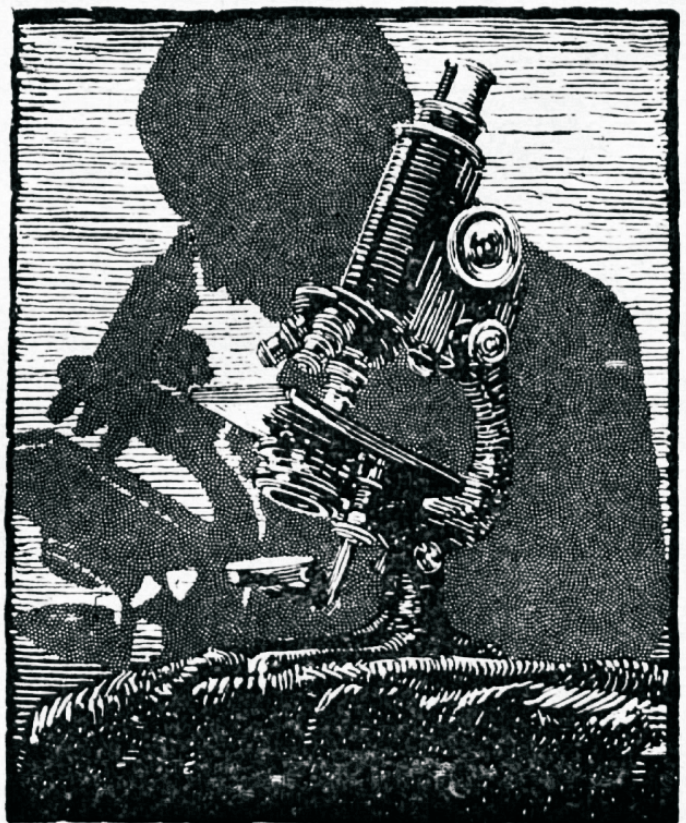
Ei tule ka seda, et tuhandete wõi miljonite aastate pärast elu maakeral iseenesest kängub ja häwib.

Kuna Jumal on kõik teinud mõõdu ja kaalu järele, siis on ta ka määranud kõigele oma aja nii all maa peal kui ka taewas ülewal. Oma aeg on ühepäewasel putukal ja üheaastasel lillal; oma aeg on puul ja loomal ja inimesel ja ka riigil; maailmaruumis rändawad kuud, planeedid ja päikesed oma määratud rada kuld, aastaid, tuhandeid ja miljoneid aastaid. Kuus i peaks siis ka inimsool olema oma aeg. Selle peale juhib tähelepanu pühakiri. Ettekuulutus räägib, et nelja maailmariigi — Babiloonia, Pärsia, Kreeka ja Rooma järele ei tule enam üldist maailmariiki, waid „taewa Jumal ise wõtab ühe riigi üles ehitada, mis ei pea saama ära rikunud igawesti." Edasi teatab ettekuulutus, et walitseja jelles riigis on Messias, jälle tulnu Kristus. Lõpuks manitsetakse, et me ei jätaks ettekuulutusi tähele panemata, ja tehakse tähelepanelikust jelles, millised märgid aja lõpul ilmuvad. Üheks aega iseloomustawaks jooneks on: „Tundmine läheb suureks."

Kõik saab uueks alles pärast maailmakohut. Ka nuhtluses ei ole Jumal süüdi. Kuus tuhat aastat on inimesed maad roojastanud, iga kivi sellel werrega niifutanud, ning maailma täitnud wiha, wae mu ja ülekohuga. See süü ei leia lepitust.

Jumal teeb maa uueks ja annab selle üksnes pühadele. Selle paranduse omandamine on alles tõeline edu. Seal täituvad kõik igatsused ja soowid. Selleks inimest ette valmistada on kristluse peamine ülesanne.

J. Betteri ainetel.



EVANGELIUM

KÕIGILE RAHVASTELE

Kuberneri kõne

Räesoleva aasta juunikuul peeti Kalifornias San Francisco linnas adventkoguduste ülemaailmne konverents. Esindajad olid kogunenud peaaegu igast maast ja riigist. Selle juure kokkutuleku puhul Kalifornia kuberner Franc Marriam pidas järgmise kõne:

Kindlasti teid huvitab teada, mis mõtlewad ja otsustawad teist väljaspool asuwad inimesed, ja mida õppida teie tööst. Olen üks neist ja muul on eesõigus olla täna teie keskel. Minu terwitus teile on sügawast austusest. Olen rõõmus, et olen wõimud tutvuneda nii tuliste usu eest wõitlejatega.

Teie olete kolku tulnud sellele ülemaailmsele kongressile, talitades apostel Pauluse manitsuse järgi: „Mis tõsine on, mis aus, mis õige, mis kaunis, mis lõbus, mis hea on kuulda, kui üks hea komme, ja mis kiituse wäärt on — see peale mõtelge.“

Teie usuline töö on tunnustatud ja üldise tähelepanu wääriline. Teie rõhutate terwise eest hoolitsemist, teete kaswatus tööd ja arendate ülemaailmset ewangelisatsiooni; selles teie töötate isiklikult ja ka trükite ja lewitate kirjandust.

Kõrgelt hinnatakse teie arstlikku tööd. Selles osas puudutab teie töö inimesi kõigis seltkonnakihtides. Teie usu põhimõte, mille jätkis juure arst (Kristus), on mõjutanud sügawasti arstlikku tööd maailmas. Teie elumaade leiab selged wahelkorrad terwisliku eluviisi ja waimuliku elu wahel. Paljud teised juhtiwad isikud sotsiaalsel ja waimulikul alal pole mõistnud selle tõsiasja tähtsust.

Rõhutades tugewa ja terve organismi wajadust on wälja töötatud kindel kawa haiguste eest hoidumiseks. Inimesed oleksid üldiselt õnnelikumad ja edurikkamad, kui nad oleksid enam teadlikud, kuidas karmutada õiget ja terwislikku toitumist. Tunnistame selle õigeks, et teadmised mida süüa on sama tähtis kui teadmine mida mitte süüa. Teie teaduslikud uurimused sellel alal on pannud aluse üldisele terwishoiu arendamisele, mis on kohustuslik kõigile, kes tahawad hoida tugewat terwist ja elada kaua. Ühenduses sellega üks teie liikmetest andis järgmise seletuse:

„Et edendada terwishoiu nõuete mõistmist ja aidata haigeid ja kannatajaid, selleks on adventistid püstitanud terve rea arstlike asutusi üle maailma. On suuri haiglaid, mis on warustatud moodsaimate ravimwahenditega, kuid leidub ka wäikese apteegi, kus teenib misjonär oma naisega kusagil ühildajases Aafrika ürgmetias, või kõrmetawikuumal India lagendikul, või inimestest täiskilutatud Hiina linnas.

Adventistid usuwad, et arstlik misjon on töö, mis aitab wia ewangeeliumi inimestele nii kodumaal kui ka wäljas. Seepärast saadawad nad oma wäljavalitud arstid ja halastajaõed ka kõige kaugematesse maakohtadesse waima imetegewat ewangeeliumit, mis wõib terweks teha ihu ja hinge.“

Järgmine, millega teie waimulik organisatsioon rikastab moodsat tsiwilisatsiooni, on teie kaswatussüsteem. Teie olete juba algusest peale toonitanud, et kaswatus tööd peawad juhtima usulised motiivid. Selle wäitega on olnud ja on ka müüd kooskõlas kõrgema teaduse arwamine. Teie tunnistate, et kaswatus huwides peab kaalutama nii siidame kui ka mõistuse arendamist. Nii nagu olete toonitanud ihu ja waimu ühtekuuluvust, nii te tõstate esile ka intellekti ning tunnete omawahelise sõltumuse.

Usuline põhjendus, täita soojusega kogu kaswatuslik protsess, õhutab elama isekufeta teenimat elu. Säärane kaswatussüsteem tekitab rahulduse loomas ja ülesehitawas töös. Teie plaanid on olnud nõnda edurikkad, et hiljuti tuntud kaswataja Dr. Dofin, rääkides uute kaswatusmeetodite üle, ütles järgmised sõnad ühenduses teie kaswatusmeetoditega:

„Kõik kes kahtlewad nende kaswatusmeetodite tõhususes, lugegu kirjandust, mida on wälja annud põllumajanduse instituut Medisonis. See selgitab kõrgema hariduse saamiseks wajalikke objektiivseid meetodeid ja tagajärgi. Meie koolid ja kõrgemad õppeasutused, mis waid raskustega suudawad hoida end wee peal, teeksid hästi, kui tutvumeksid adventistide asutuste olukorraga ja rahaliste asjadega.“

Seda kaswatusmeetodi tarwitatakse suurel määral. Selle peatähtsus on iseloomu arendamine, et dieti kaaluda ajalisse ja waimulisse wäärtusi.

Teie misjoni kolmas osa on ülemaailmne ewangeeliumitöö. See on ala, millele kuulub üldine seltkonna tähelepanu. Teie töö paljudes maades, mida juhivad enam kui 18.000 ewangelisti ja ametnikku, ja mis teostub 577 keeles ja keelemurdes, on waimulik liikumine õilsa eesmärgi ja mõjuwa iseloomuga. Teie eeskuju, kümne aasta jooksul suurendada oma liikmete arvu poole mõrra ja sama aja jooksul kaswata misjonitööd peagu 500% mõrra, on ainus saavutus usundite ajaloo. Teiste lahustude juhid, kes samuti püüawad osa wõtta Numala riigi tööst, teeksid hästi, kui nad waataksid ja uuriksid neid summasid, mida teie aastataastalt tarwitate waimulikkude ideede läbiwimiseks. Teie saadate oma waimulikud esindajad ja kirjanduse kõigisse maailmaosadesse, nii täites suu-

re Meistri käsku, mille ta annud oma jüingritele: „Minäe kõike maailma.“

Wõttes piibli enda juhiks ajalikes ja waimulikes asjus, on muutunud teie liikmed edurikkaks ja iseseiswaks inimesteks. Olete alati täitnud Numala kümme käsku kui kõlbluse seaduste kogu, mis aitab wahet teha hea ja kurja wahel. Teie tunnistate, et need kehastamad Numala autoriteeti. Tehes ülemaailmsed tööd, olete austanud teda oma suuga ja südamega, nii olete widanud neid käste kõrgemaks kui inimeste käsimisi.

Kõige selle juures lubatagu weel ütelda, et selle tööga olete aidanud luua head korda riigis. Kõik, kellele laseb wastutus, olla riigi juhiks, peaksid nägema seda terwet ja head korraldust. Teie waimulikud ideaalid on juhtinud teie koguusi, ja need, koos töötades teiste kristlastega, on aidanud kaswata mehi riigi tööle.

Läbi aastakümnete on õpetanud teie koguus põhimõtteid, mis võib parandada rahwuswahelist seisukorda. Nii toonitate alati mõistliku koostöö wajadust koguuseliikmete wahel, et esiplaanile tõuseks abistamise waim. See tähendab, et olete enam teinud kui ainult näidanud passiwset huwi rahwuswahelise koostöö probleemis. Teie tunnustate tõe, et töö tööstuses, kaubanduses kui ka kaswatusasutustes, samuti seltskondlikul ja uulisel alal nõuab noortelt tugewat kehajõudu, terawat mõistust, kindlat moraali ja häid wõimeid. Olles juhtideks oma tööalal, teie wiite läbi wennalikkuse kõrge ideaali ja annate teistele maadele ja raskidele kuuluma au. Selle omawahelise arusaamise arendamine kaswatab rahwuswahelist ja rahwuslikku julgeolekut.

Igawene ewangelium

„Sa ma nägin ühe ingli keset taewast lendawat, sel oli igawene ewangelium, et ta seda pidi kuulutama neile, kes maa peal elawad, kõigile paganaatele, suguharudele, keelte ja rahwastele.“ Skmutuse 14, 6.

Ingel lendas keset taewast, ja ta pidi kuulutama igawese ewangeliumi. Meil tuleb mõista, et see on sümboolne kirjeldus. Ingel tähendab suurt liikumist, mis kuulutab ewangeliumi kõigile inimestele maa peal.

See liikumine annab ewangeliumile ka täielise maksuuse. Millest ajajooksul on mööda mindud, peab saama uuesti esile tõstetud. See mis on igawene, on täielik, puhas, laitmatu; sinna ei tohi midagi lisada ega sealt midagi ära wõtta. Sedawiisi on ewangelium igawene.

Igawese ewangeliumi otstarwe on: „Kartte Numalat ja andke temale au, sest et tema kohtutun' on tulnud, ja kummardage seda, kes on teinud taewa ja maa.“ Skmutuse 14, 7.

Numala kohtupäew on tulemas. Peame kutsuma inimesi oma Numalat kartma, Teda loojana austama ja Tema hingamispäewa pidama. See on Numal Isa ja Tema Poja Jeesus Kristuse ewangeliumi kutse.

Kes peab kuulutama selle igawese ewangeliumi? Kes iial end nimetab kristlaseks, peab oja wõtma igawese ewangeliumi kuulutamisest. Siis Numal annab armu ja päästab ära.

Igawese ewangeliumi kuulutamise otfene ülesanne on praegu adwentrahwal, ja ta kuulutab seda niihästi lõunas kui põhjas, idas kui läänes.



Esindajaid maailmakonverentsil. Vasakult paremale: Yh-Chu, Hiina; H. Wilson, Sierra-Leone; R. Senson, Filippiini; Kate Rangoso, Saalomoni saared; Roberta Peruiran, India; S. Conde, Mehhiko; E. Thomas, India; Juliette Lau, Hawai.

KES ON LAHKUSULISED

Ujualal walitseb inimeste seas palju lahkarwamisi ja segadusi. On tekkinud väga mitmesuguseid usulisi liikumisi ristiusu mõiste piirides, kes seisawad sageli üksteisega terawas wastolus ja waenujalal. Mjalugu näitab, et usuline küsimus on olnud põhjuseks suurtele poliitilistele muudatustele ja sõdadele. Mii on teada ristisõjad ja ristisõidud keskajal, kolmekümne-aastane sõda usupuhastuse päewil ja palju wäiksemaid kokkupõrkeid riikide siseelus ja rahwaste wahel. Nende sõdade läbi, mis tekkinud usulistel motiividel, on hukkunud miljonid elud ja hukkunud palju warandusi ning wäärtusi. Raineelt waatlejale inimesele tundubäärane fanatism, üksteisega sõdimine ja segadused, mis tekkinud usulisel pinnal, arusaamatutena ja panewad teda küsima: Mis on selle põhjus ja milleks seda kõike waja on? Mitmed leiawad, et kõigi wäärnähtuste ja sõdimiste põhjus peitub paljude lahkustude tekkimises ja omawahelises lahkuminekus. Kuid oleks üks usk, siis poleks wõitlust ja segadusi usu alal.

Rahwuskirik, enamuskirik wõi ka riigikirik on olnud suuremalt jaolt waenujalal teisitimõtlejatega. Kes ei wõtnud vastu kiriku õpetusi ja ei paenutanud end tema korralduste alla, need satuti pea temaga wastollu ja said tema põlguse osalisteks. Nad pidid kannatama raskusi, tagakuusamist, wangipõhwe ja isegi piinarikast surma. Säärane olukord walitjes Kristuse päewil, esimestel sajanditel, keskajal, usupuhastuse ajastul ja ka uuemal ajal.

Riigikirik wõi enamuskirik nimetas teisitimõtlejaid ja kirikutorraldustele wastupanijaid hereetikuteks ja ketseriteks ja nende usulisi koondusi lahkustudeks wõi jettideks. Hereetiku nimetust hakati tarvitama esmalt üldiselt kolmandal sajandil kirikuusjate poolt nende kohta, kes olid kaldunud kõrwale ristiusu põhiopetustest ja keda karistati kogudusest wäljajäetmisega. Mäljanda sajandi lõpul asusid Rooma keisrid seisukohale, et hereetikute vastu peab tarvitama ajalikku, s. o. riigi wõimu, ning seeläbi säilitama õpetuse puhtust kirikus. Katoliku kirik defineerib hereetiku mõistet muude seas järgmiselt: „Hereetik on ristitud isik, kes tunnustab küll ristiusku, kuid wabatahtlikult ei usu mõnda tõe, mida õpetab katoliku kirik...“ („Source Book“ lkt. 203).

Sõna „ketser“ tuleb sõnast kataori, mis tähendab kreeka keeles puhkas, ja oli 11. sajandist alates katoliku kiriku poolt tagakuusatud usulahkustude nimetus. Sellest tuli hiljem saksakeelne sõna ketser, mille all mõeldi usutagamejaid, teiseusulisi ja usuwastaseid. Mitte üksi katoliku kirik ei luge nud kirikust ärataganemuid ketseriteks, waid seda

nimetust tarvitasiid ka hiljem protestantlikud usud enda seast lahkunute inimeste suhtes.

Kirikust eemaldunud ja lahkuläänud usulisi koondusi hakati nimetama lahkustudeks wõi jettideks. Mii tuntakse katoliiklike ja protestantlike jette, wastawalt sellele, misugusest kirikust nad on lahkunud. Lahkustudele on kirik harilikult waadanud pahameelega ja püüdnud kõigiti takistada ja häwitada nende olemasolu. Zuba warajasemas ristifoguduse ajalooos ajus ta wõitlusesse nende vastu. Eriti äge oli tagakuusamine keskajal katoliku kiriku poolt. Lahkusuliste wõi ketserite häwitamiseks kuulutati wälja ristisõjad, mobiliseeriti riigiwõim, asutati ketserikohtud, ordud ja inkwiisitsioon. Lahkusuliste käsi käis halvasti: nende warandus konfiskeeriti, nad ise pidid sageli lahkuma kodukohtadest ja elama põgeniku elu; neid piinati ja tapeti. Kirik pani nad wande alla ja toonitas, et nad on igawesti hukkamõistetud inimesed, olgu siis kui nad tulewad oma süüid kahjatesdes jälle tagasi kiriku riippe.

Waadeldes seda sallimatust ja wõitlust ajalooos, mis üles näidatud lahkusuliste vastu ja kuuldes süüdistusi nende aadressil, tõuseb küsimus: Kas on lahkusulised usuliselt ja ühiskondlikult wäärnähe ja kahjulik ollus? Mis on lahkustude tekkimise tagapõhjaks? Et saada wastust sellele ja teistele sarnastele küsimustele, tuleb selgitada lahkusuliste liikumiste põhjused ja eesmärgid. Kuid mingisugune liikumine taotleb halbu eesmäärke, siis on ta loomulikult kahjulik nähtus. On aga ühel usulisel liikumisel õilsad eesmärgid ja ta püüab juhtida inimesi kõrgemale kultuurjele ja kõlbelsele tasapinnale, siis wõib teda lugeda terwitatawaks nähtuseks.

Suudid lugesid Kristuse õpetust ja ristiusku tema algpäewil waleõpetuseks ja kristlasi lahkusulisteks wõi jettantideks. Me loeme, et apostel Paulust nimetati tema pealekaebajate poolt, kes ise olid juudi-usulised, wõõrausu wõi jetti peameheks. Mpt. 24, 5. (Siin ettetulew sõna „wõõras usk“ on algkeeles „hereesia“.) Suuidused sellest lahkusust olid tunginud isegi Rooma linna ja Pauluse sinna jõudmisel tuldi temalt lähemaid teateid koguma kristlaste jetti kohta. Mpt. 28, 22.

Me tunnustame Kristuse õpetuse ja ristiusu tema algajul, s. o. apostlite päewil täiuslikuks. Suudid pidid olema Sumala rahwas, kelle kätte usaldati õige Sumala tundmine ja tema sõna. Kuidas seletada seda nähtust, et nad Kristust tema pooldajatega nimetasid lahkusulisteks, hereetikuteks?

Suudi usk oli küll ajalooliselt kawa piisunud. Tal olid oma kindlaksujumemud traditsioonid ja

rahvapärane ilme. Suudid ise olid uhked oma usule, arvates, et nende usk on ainus õige maailmas ja Sumalale meelepärane. Usukombed ja korraldused nähtusid neile hädavajalikkudena. Usk pidi olema rahvuse päästmiseks waimiselt ja isegi poliitiliselt.

Seal tõuseb üles lihtne galilealane ja õpetab jäärasteid põhimõtteid ja suure wäega, mis ajab wihale usujuhid. Nad näewad, et nende töökspidamised ja traditsioonid paisataks jergi ja tühistataks. Kristus õineb elawa õpetusega. Ta toonitab Sumala armastust ja ewangeeliumi wäge ja sõnakuulmise wajadust Sumala tahtele. Suudid olid aeg-ajalt ära nihkunud õigest õpetusest ja elust. Nad tegid ise endale seadusi ja löid usukombeid, mis olid sageli wastolus Sumala tahtega. Seepärast pidi Kristus neile ütleva: „Mis pärast teete teiegi Sumala käsusõna vastu oma seaduste pärast?“ „Sa olete nõnda Sumala käsusõna tühjaks teinud oma seaduste pärast. . . Aga ilmaaegu teenivad nad mind, et nad õpetawad õpetusi, mis on inimeste käsitsijad.“ Matt. 15, 3. 6. 9. Jeesus pidi astuma wõitlusesse nende kinninemise traditsioonide vastu, mis lasusid raskestena inimeste õlgadel. Kuigi Kristus ise kuulus juudi rahvusesse ja tunnistas nende rahvuse ja usu tähtsust jumalikus plaanis, siiski ei wõinud ta kaasa minna nende usuga, mis oli muutunud kõlbmatuks inimlikkude õpetuste lihanduste läbi. Kristusest rajatud liikumine — ristiusk — pidi minema iserada, kuna ta ei leidnud wastuwõtmist ja sallimist juutide poolt. Tõlkis kristlaste lahkumist wõi hereesia. Sellele waatasid juudid põlgusega ja astusid ta vastu wõitlusesse. Seiti, et kristlaste „wõrasus“ tuleb kaotada, kuna see on kahjulik nähtus usuliselt ja poliitiliselt.

Me mõistame tänapäew mäherduse suure tähendusena oli ristiusk. Kuidas oleks küll kahekümmendal sajandil maailm palju õnnetum wälja näinud, kui poleks esile kerkinud ristiusk oma wärskendawa, iilesehitawa ja ümbermuutwa mõjuga! Suutide usul Kristuse ajal oli küll waldata enamis pooldajaid; ta oli ajaloolise tagapõhja; ta oli rahvapärane; ta oli nimeliselt wana. Kuid ta polnud siiski õigel alusel Sumala ees, ega kafulik inimsoo päästmiseks. Ristiusku nimetati seetõttu, hereesiaks, ehiõpetuseks, aga ta oli siiski õige Sumala ees ja määratud inimsoo päästmiseks, kuna ta oli rajatud Sumala elawale sõnale ning taewa põhimõtetele. Suutide ees ta oli küll lahkumist, aga Sumala ees oli ta õige usk.

Pärast Jeesuse taewaminekut noor ristiusk, ehitatud jumaliku wäega kõrgelt, pidi läbi tegema raske wõitluse judismiga ja paganliku Roomaga. Oma rahwas enamuses hoidsid kristlased kinni õigetest jumalikkudest põhitõdedest. Kui aga Konstantin Suure ajal neljandal sajandil ristiusk ülendati riigiusuks, siis hakkas kaduma tema puhutus õpetuses ja elus, andes maad paganlikkudele

waadetele ja kommetele. Ristiusu langus sundis paljusid selle vastu protesteerides üles astuma. Kuna tõde ja walgust nõudjad inimesed ei saanud kirikus elada oma töökspidamise järele, siis pidid nad sealt lahkuma ja organiseeruma eraldi. Kirik oli muutunud katoliiklikuks, j. o. üldiseks. Ta astus, kaotades maisjeid relwi, seetõttu vastu wäewõimuga. Mitmed tekkimised usulahud kandis endas ka wäärjeemne idusid, kuna nad alles püüdsid leida õiget teed ja sageli kaldusid äärmusesse. Nende tekkimine oli siiski tingitud kiriku waleseisukohast ja sellega oli ka nende olemasolu õigustatud. Suuremalt jaolt seigid nad ikkagi piibliõpetusele lähemal kui kirik. Aga nende elu oli wastawam taewa põhimõtetele.

Usupuhastus tõi kuuetekümneandal sajandil päewawalgele walitsewa kiriku waleõpetusi ja ehihamme. Luther astus wälja kartmatult kõige vastu, mis ta leidis olevat wastolus pühakirjaga. Tema õpetus ja talituswiis wiis ta lahkumisele kirikust. Seega ta muutus kiriku silmis ketseriks ja tema liikumine lahkumiseks wõi seetõttu. Selle tõhta tunnistas katoliiku õpetus järgmist oma raamatut „Katoliiku õpetuse seletus“, M. Mülleri poolt, lhf. 170—177 (New-Yorgis): „Kas võib see kristlane saada päästetud, kes on lahkunud tõelisest Kristusest püha katoliiku kirikust? — Ei, sest Kristuse kogudus on Sumala riik maa peal, ja kes lahkub sellest riigist, lahutab end ka Kristuse riigist taewas. — Kas on protestantlased lahkunud Kristuse kogudusest? — Protestantlased lahkusid õigest Kristuse kogudusest oma ajutajate kaudu, kes lahkusid katoliiku kirikust kas uhkuse pärast wõi hirmude ning ahnuse pärast. — Kes olid õinejad protestantlased? — 1) Martin Luther, üks paha sõja preester, kes murdis oma kaminuse, waehuse ja sõnakuulmatuse töötuse, mis ta oli teinud Sumalaga, abiellus iibe nunnaga ja ajutas luterluse. 2) Henry VIII, paha inglise kuningas, kes . . . ajutas episkopliku anglikani kiriku. 3) Johan Calvin, üks halb prantsuse katoliiklane, kes oli kalwinistide ajutaja. 4) John Knox, üks paha shoti preester, kes oli presbüterlaste wõi puritaanlaste ajutaja. — Mis juurt kiritegu tegid need kirjad mehed? — Need hereesia (usutaganemise) alustajad mäsajad Jeesuse Kristuse koguduse vastu ja põhjustasid paljusid omamaalasi katoliiklasi järgnema nende pahale eestujule. — Mis on nende karistus? — Need, kes on sihilikult mäsjanud püha katoliiku kiriku vastu, heidetakse, nagu Lucifer ja teised mäsajad inglid, põrgu igawestesse loetidesse.“

Siit selgub, et katoliiku kirik loeb Lutherit ja teisi protestantlasi kirikust lahkumiseks ja tõe wastasteks, ning sellega hereetikuteks ja nende uske lahkustudeks. Usupuhastus oli liikumine, mis pani aluse edaspidisele teotõrjumisele ja Sumaliku tawa teostamisele. Kuigi katoliiku kirik loeb protestantlasi lahkujulisteks ja põrgutule wäärseteks,

Kes võidab...

Maailm austab ja ülistab neid, kes kõige rohkem saavutavad. Võitjatele annetatakse aumärgid ja ehitatakse mälestusjambad. Ka pühakirjas on kirjeldatud võitjaid ja nende taju.

„Kes võidab, sellele tahan ma anda süüa elupuust, mis on keset Sumala paradiiši.“ Kes võitleb head usuvõitlemist, peab saama tagasi omandusõiguse elupuukohta. Selle õiguse kaotas esimene inimene Adam. Sumal ajas ta paradiišist välja, et tema kui patune ei saaks enam süüa elupuust ja elada igavesti. Sumal võttis ka elupuu maa pealt ära. Teise Madama see on Kristuse läbi saame tagasi selle omandusõiguse ja võime jälle süüa elupuust.

„Kes võidab, sellele ei pea paha tehta teisejt surmast.“ Surm ei kühuta enam võitjat, ta ei saa enam teha temale kahju. Mispärast? Sest Kristus on inimeste eest kannatanud surma, ja võitjal on tema läbi ülestõusmise õigus. Jhu võib küll surra ja muutuda põrmuks, aga võitjate elu on varjule pandud. „Kui Kristus, meie elu avalikuks saab, siis peate ka teie temaga au sees avalikuks saama.“

„Kes võidab, sellele tahan ma süüa anda varjule pandud manna ja tahan temale anda ühe walge kiwikese ja uue nime kiwikese peale kirjutatud, mis ükski muu ei tunne kui see, kes selle saab. Kes võidab, seda toidab Sumal leiwaga, mida maailm veel ei tunne, ja annab temale tema ijeloomu kohase uue nime.“

„Kes võidab ja kes otsani peab minu tegusid, sellele tahan ma meelewalla anda rahvaste üle.“ Kujuta

siiski teame, et nad seda ei ole, vaid neis liikumistes avaldub kõigevägevama tõe ilmutus. Reikaja kirik oli langenud sügavasse pimedusse; rahvas potas valgust. See tuli usupuhastuse näol. Ta tõi vabaduse hingele ja ka ihule. Usupuhastus pidi mitmel maal läbi minema raskustest ja tagakiusamistest; kuid ta sammus edasi oma võidurada vastu suuremale valgusele ja elule.

Seni oleme näinud, et ketserid ja sektid pole mitte segaduse, pimeduse ja pahede loojad, vaid nad on valguse efile toojad ja jumaliku tõe kõrgel hoidjad. Me ei tohi neid hukka mõista, vaid peame neid hindama, mitte rahvakiriku, vaid jumaliku seisukohast. Särgmises numbris tahame analüüsida hilisemal ajal tekkinud sekte ja hinnata nende väärtust ajaloo ja pühakirja valgusel.

(Särgneb.)

G. Rey.

Moody.

ette, ja pead saama võimu rahvaste üle. Inimesele, kes suudab walitseda iseennast, võib Sumal usaldada ka võimu. Meie elu siin on kool, kus peame lastma end Sumalal juhtida ja kasvatada, et saak siine kõlvuliseks ülimalts teenimiseks ja eluks.

„Kes võidab, seda peab walgete riietega ehitama, ja ma ei tahatema nime mitte ära kustutada eluramatust, ja ma tahan tema nime üles tunnistada oma Sja ees ja kõigi tema inglite ees.“ Ta tahab meid Sja ees puhtatena. Kui oleme taevase perekonna liikmed, siis peame olema veata ja täielikud.

„Kes võidab, sellele tahan ma teha jambaks oma Sumala templis, ja tema ei pea sealt enam välja minema, ja ma tahan tema peale kirjutada oma Sumala nime ja oma Sumala linna, uue Seruusalemma nime, mis taevast minu Sumalast mahatuleb, ja oma uue nime.“ Kas ja võid ette kujutada milline on elu siis, kui on lõppenud ülekohus, kui me ei käi enam patuteedel, kui oleme ühendatud oma kuningaga igaveseks ja kui me väljendame oma Sumala nime ja olemust! Kui me ei taha võidelda tolle juure taju pärast, mis Issand on töötanud, mis jääb siis veel, mille pärast võidelda?!

„Kes võidab, sellele tahan ma anda minu oma aujärje peal istuda, nõnda kui minagi olen võitnud ja istunud oma Sjaaga tema aujärje peal.“ Sgaford kui seda loen, mis auline Issand on ütelnud, siis hakkab süda kiiremini lööma. Kas pole väärt, et võidelda! Meid on palju, kes võitlevad ainult kaduva krooni pärast. Aga ustavad pannaakse igaveseks aujärjele, ja see au on ülem inglite, seeravite ja keerubite omast. Annaks Sumal meile jõudu nii võidelda, et võikime kord istuda Tema aujärjell!

Viimane ja suurim tasutootus on see: „Kes võidab, see peab kõik pärima, ja ma tahan temale olla Sumalaks, ja ta peab minule olema pojaiks.“ Eks see ole auline seisus! Mõtelge tolele aulijele pärandusele — ja pead kõik pärimal Kui nüüd minult küsitakse, mille vääriline ma olen, siis vastan: „Ma ei tea seda.“ Mõned miljonärid ei suuda arvestada oma rikkust, ja nad ei tea isegi, kui palju on neil miljonideid. Niisama on ka minuga — mul pole aimugi kõigest sellest, mis on minu päralt. Sumala lapsed ei ole waesed. Kui võidame, siis pärima kõik.

Mõtelgem sellele, milline pärandus meid ootab! Me tahame olla võitjad ja saavutada võidu Teesufe Kristuse, meie Ennistegija läbi!



Mis põhjustab

NÄRVILISUSE

Närvilise inimese oma arusaamine on, et närvid on haiged või nõrgad. Selle põhjuseks peab ta kas kehalist wiga, mingit pörutawat sünnimust, ületöötamist, ebasoodsat olukorda jne.

Kuid teaduslikult on tehtud kindlaks, et närvilisus ei ole tingitud närvide või keha haigusest. Närvilisus on hingeliselt tekitatud närvide ärevus ja piinatus, mis raskemal kujul kutsub esile ka haigusnähtused. Nii et tuleb teha vahet närvilisuse ja närvihäiguse vahel.

Närvilise inimese närvid on niisama terved ja tugevad nagu iga harilikku terve inimese närvid. See asjaolu näib närvilisele inimesele, kes arwab mõistvat oma haigust ja selle põhjust, ebausutav, ja selles seisabki tema kannatuste põhjus.

On küllalt nähtud, et inimene põeb rasket kehalist haigust ilma et selle all kannataksid närvid, kuid seevastu mõni terve inimene on närviline. Ehk tuleb närvilisuse puhul jüiski oletada mingit väikest kehariiket? Kuid miks siis väike wiga peab tekitama närvilisuse, aga suur wiga ei tarvitse seda teha! Seda ei suuda närvilised inimesed endale selgeks teha.

See väike wiga, mis teeb närviliseks, ei ole mitte kehaline, waid hingeline. Närviline inimene on hingelt haiglane. Nimelt tema tunde- ja tahtelamused ei ole suunatud korrapäraselt. Inimene on hingeliselt mingi olukorraga wastolus ega taha leppida olukorraga või paratamatusega. Tekib nõndanimetatud kompleks või mõttejõlm, mis hoiab närvid piinatuses. See omakorda avaldab mõju kehatoimetele ja nii võib tekkida mingi haigusnähtus, mida kutsutakse neuroosiks, s. o. haigusnähtus, mille põhjuseks ei ole kehaline wiga. Täreliselt sellest haigusest võib saada üle. Tarwis ai-

nult mõista närvilisuse probleemi, et mitte oma haigust usutawana wõtta. Kui arst teeb närvilisuse puhul kindlaks, et mingit wiga ei ole, siis tuleb ka ennast terweks pidada. Siis ajajooksul kaowad ka haigusnähtused.

Igatiks teab, kuidas kurbus kui meeleliigutus võib inimesele mõjuda ja haigeks teha. Kurbus on soovimatu asjaolu teadmiseft tekitatud raske elamus. See elamus on pingutus närwidele, mis avaldab mõju kogu kehale. Kehas tekivad muutused. Siisõrestused muutuvad, sellega were koosteis muutub, jne. Muutused kehas avaldavad omakorda mõju hingelule, ja seega tekib mõjude ring — hingeline seisund mõjutab kehalist ja kehaline seisund mõjutab hingelist.

Kurbuseelamused kui niisugused on reaalelamused, s. t. neil elamustel on tõeline alus. Hingeliselt terve inimene elab ainult reaalelamusi. Elamuse mõju ei lähe tal kriitilise astmeni, ja ta saab tasakaalu warsti tagasi.

Närvilise inimese elamused aga on peaaegu alati ilma tõelise aluseta. Ta nii-ütelda wõtab mingi ebapõhjuste endale jüsse. Näiteks inimene hakkab endale kujutlema, et kõik teewad temale ülekohut, teda ei mõisteta, teda ei hinnata, tal puudub see ja teine wõime, et elust oja wõtta ja edasi saada; nii ta tundub endale halwana. Need on närvilise inimese tavalised elamused. Ja nende kujutletud elamuste ohwer ta ongi. Närvilisusele kalduwal inimesel tarvitseb ainult lugeda või kuulda südamehaiguseft, ja tal tekib kujutlus, et tema oma süda on haige. Selle elamuse ja piinuse mõjul hakkab süda kloopima. Südame kloopimist wõetakse haiguse tundemärgina. Nii elamus süweneb ja selle mõju annab end kestwalt tunda, ja niiviisi jaadakse närviline süda. Sääraseid elamusi, mis tekitawad piinuse ja haigusnähtuse, nimetataksegi kompleksideks. Need on närvilise inimese haiguste ja kannatuste põhjuseks.

Miks kompleksid tekivad? Kui inimene midagi läbi elab või mõtleb, siis see warsti ununeb

teadmusel, aga hoidub alal alateadmusel. Minge meeleliigutuse puhul kerkib see jälle teadmusesse. Enese terwislik alahindamine kutsub esile endisi eba-meeldivaid elamusi ja saadud elamus on juba jõulisem ja kutsub esile haigusliku nähtuse. Seetõttu inimene on närviline. Ta näeb iga oma wiga ja puudust nagu läbi suurendusklaasi. Kui talle kinnitatakse, et tema wiga ei mõju, siis ta kangekaelselt ei usu; ja kui antakse nõu, jeda mitte nii endale jisse wõtta, siis on tema põhjenduseks, ma ei saa end muuta, olen niisugune. Ometi ei ole põhjus see, et ei saa end muuta, waid ei taheta end muuta. Närwiline inimene püüab oma olekuga midagi taotleda. Ta saawutab oma eesmärgi, ja see on närvilisus. Ta soowib ise küll midagi olla, aga alateadlikult salgab oma wõimed maha, et päägeda teatawatest eluülesannetest, niitelda hoiab ehk warjab end saamatuse ettekäändel. Inimene tahab, aga ei taha ka. Nii keerulised on hingeelu nähtused. Asi näib inimesele endale nii, aga tegelikult on see teifiti.

Närwiline inimene ei taha loobuda oma wäärast töekspidamisest, küll aga püüab end kofku wõtta, et wabaneda halvast jisetundest ja närwilisest pinewusest. Säärane enese kofkuwõtmine, haiguse mahajurumine wõi ettewaatuse teostamine ei anna tagajärgi. Sisewõtmine, nii et see juba tehaliselt tunda annab, ja siis enese kofkuwõtmine on niitelda enese kruvimine, mis on närwiliste juures kõige olulisem joon ja kannatuste alus.

Närwilised inimesed ei leia teed kuidas tuleks talitada, et oma kannatusest lahti saada. Nad ei julge, ei suuda, ei oska saawutada täiuslikku, wäärikat ja rahuldawat oluforda. Nad ei suuda ega oska olla õnnelikud, terwed, rahul eluga, produktiivsed, iseseiswad, wabad; nad ei suuda õieti korraldada oma perekondlikke ja seltskondlikke wahetordi ning täita rahuldawalt elukutselisi kohustusi. Selles seisab närwilise inimese traagika. Närwiline inimene näeb teiste elu, aga lähed oma elust mööda.

Närwilise inimese haigus on seesmisest wastolust. Tema tahte ja tunde käik ei ole waba, ta toimib teatava pingutusega. Tema oma terwise alahindamine on rahulolematuse kujunenud oluforraga. Rahulolematuse aga on kangekaelne soow, et kõik peab olema nii nagu mina tahan. Ta ei arwesta sugugi elu seadusepärasusega. Oma soowide täideminematusest tulebki seesmine hingeline wastolu. Inimene ei kannata sel juhtumil mitte tahtenõrkuse all, waid ümberpöördukt — liig tugevasti ja kategoorilisest tahtest tekitatud närwilise pinewuse all.

Tähtsamaid närwilisi haigusi on wereringwooluelundeis: südamekloppimine, weresoonte laienemine ja kofkutõmbumine, walud südames, naha punetamine; hingamiselundeis: takistatud hingamine, õhupuudus, kõha, walud kopsus; seedimiselundeis: söögiisupuudus, suur söögiisu, „südame pahaksminem“, kõhulahtisus, kõhufinnisus, seedimiskorratused, walud, pisted kõhus; lihastes: halvatused, nõrkused, krambid, lihastetõmbed, kätelõhkatus, walud liigmeis, peawalud; näärmeis: liigne higistamine, niisked ja külmad jalad, raswumine; meeltetegewuses: pimedaks- ja kurdiks jäämine, maitsekadumine, pea uimane-olek, hajameelsus, unekorratus; hingeelus: hirm, wiha, rõhutud meeleolu, tunne nagu tehakse liiga, lähed halvasti, juhtuks midagi kohutawat, jüda lõhkeks, meeleheitese jatumine, tühiste asjade pärast wihastamine, enese halvaks pidamine jne.

Waatlesime, et närwilisus ei ole haigus, waid oluford; seega on olemas paranemismõimalused. Mis peab siis närwiline inimene tegema? Ta peab leppima, jüdame põhjast leppima oma oluforraga. Ta peab teadma, et kui tahab elust osa wõtta, siis peab leppima oma puudustega. Ta ei tohi eluülesannete ees seistes kunagi arwestada oma närwidega. Ta peab kandma samasuguseid kohustusi nagu iga terve inimene. Kui närwilisus segab, siis ta peab ikkagi töötama, ja kui ta jeda ei saa, siis peab siwendama armatust töö wastu. Ei tule karta ületöötamist, peab julgema töötada harilikku tööaja. Wabal ajal ärgu andku endale aega „mitte midagi tegemiseks“. Kui aga wabest ei ole midagi teha, siis ärgu armaku, et see on kahjulik. Peab lubama endale korraliku puhkuse. Kui jeda ei saa, siis ärgu mõtelgu, et rikub närwid. Loidus tuleb olla mõõdukas, aga jeda mitte liigses kartuses. Närwilised inimesed jöömaw end ennem küll haigeks kui terweks. Üldse mid. raadelda ennast, waid tuleb unustada ennast ja leppida kõige paratamatusega.

Närwiline inimene peab hoolitsema oma teha eest. Ta peab pidama kinni eluwiisidest, mida terwishoiuõpetus soowitab terwise alahoiuks terveile inimestele, ja jeda tegema mitte „närwide“ pärast, waid seepärast, et nii peab terve inimene elama.

Närwilisusest paranemine oleneb õieti juhitud endakaswatuslikust tööst oma iseloomu kallal. Võtk oleneb juhtumisest oma haigusele. Kui närwiline inimene peab oma haigust raskest, siis on see raske, kui ta peab oma haigust kerget, siis on see kerge.

Närwilisus paraneb siis, kui puruneb oma armamus haigusest.

„Meie Aeg“ ilmub kord kuus. Toimetuse ja talituse Tallinnas, Merepuiestee 14-a. Tel. 309-41. Vastutav toimetaja: M. Bärengrub. Abitoimetaja: H. Pilt. S. P. Adv. U. Eesti Liidu väljaanne. Hind: aastaks 2 krooni, poolaastaks 1 kroon 10 senti, üksiknumber 20 senti. Tellimine kõigist postiasutustest.